

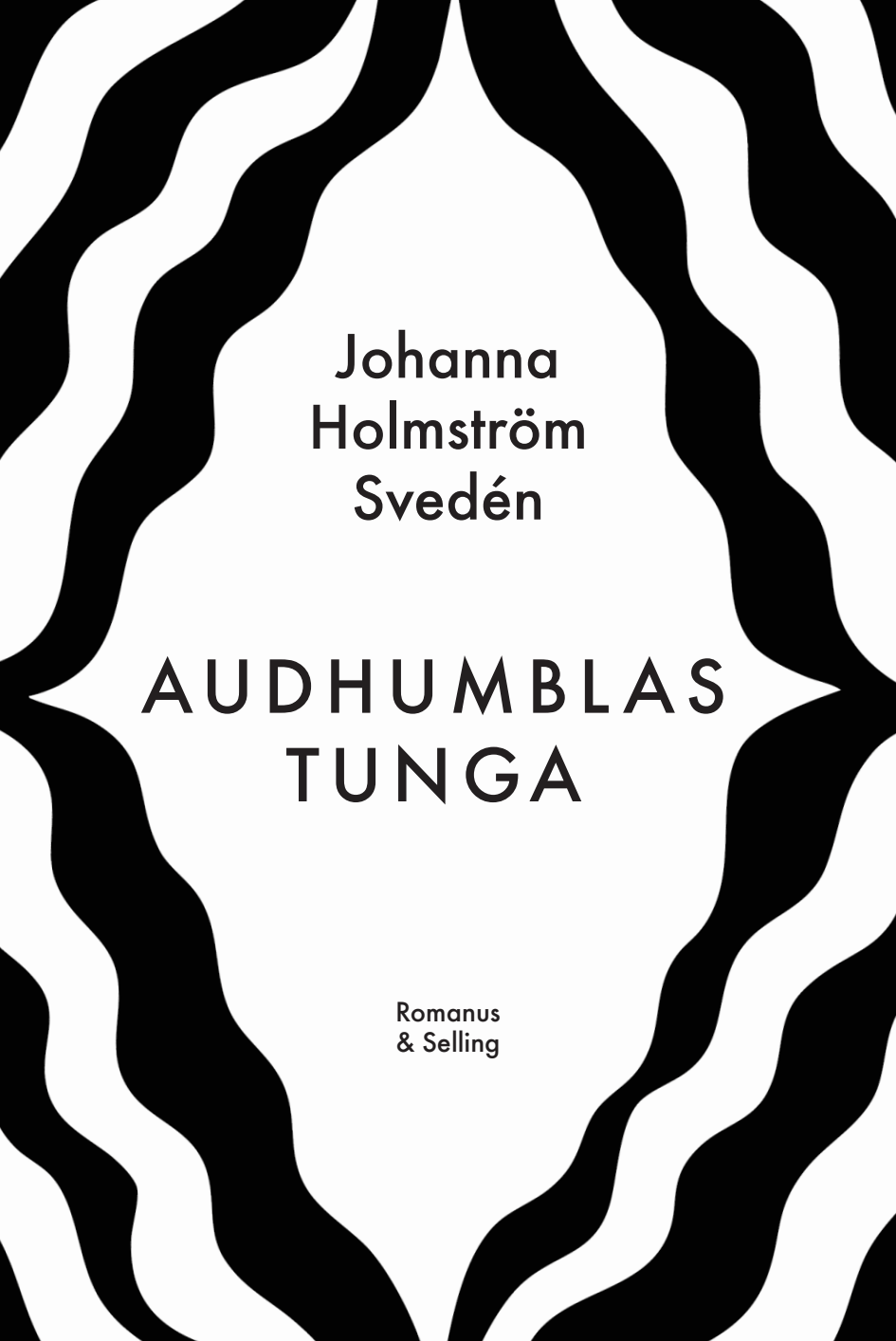
The book cover features a central, light-colored star-shaped area with a subtle, textured pattern. This central area is framed by a thick, dark brown border with a wavy, organic shape. The background outside the border is a solid light pink color.

Johanna
Holmström
Svedén

AUDHUMBLAS
TUNGA

Romanus
& Selling

Roman

Johanna
Holmström
Svedén

AUDHUMBLAS
TUNGA

Romanus
& Selling

Citat s. 11:

Wittgenstein Ludwig, *Tractatus logico-philosophicus*,
översättning Sten Andersson, Norstedts, Stockholm, 2014

Romanus & Selling
Box 3159, 103 63 Stockholm
info@romanusochselling.se
www.romanusochselling.se

ISBN 978-91-9-005814-5
Copyright © Johanna Holmström Svedén 2026
Omslag: Lisa Benk
Tryck: Tryck: ScandBook, EU 2026
Första tryckningen

Till Ebbe och Petter

OM NÄTTERNA, NÄR hon ligger sömnlös och väntar, händer det att hon tänker på Audhumbla, den urko som enligt nordisk mytologi slickade fram universum ur rimfrosten. Eller. Så var det inte egentligen. Det hon slickade fram var Bure, gudarnas stamfader, men det var så det berättades för henne en gång för länge sedan och hon tycker om att tänka på det så. Som att det som fanns först inte var en avgrund utan en väldig ko, som med sin stora, blöta tunga slickade fram mörkret och stjärnorna och planeterna och växterna och djuren och människorna.

HON STÄLLS INFÖR frågan bara någon dag efteråt. De har skickat ut den obligatoriska bilden med tillhörande glädjetropp och av en väninna får hon tillbaka frågan: Hur gick förlossningen?

Hon är glad att det är på sms, för hon kan inte svara.

Så hon skriver det: Jag kan inte prata om det ännu. När hennes mamma ringer säger hon samma sak. Inte ännu.

Att uttrycka det som hänt i ord verkar omöjligt. Komprimera det till det där snäva och platta som är ord och satser. Beskära händelsen, som synes henne omöjlig att omfatta, ned till någonting som är begripligt och kan rymmas inom ett par meningar. Kanske för första gången i hennes liv tycker hon att språket är oanvändbart. Som ett klädesplagg från ungdomen man spar av nostalgiska skäl; man kan aldrig mer komma i det men det hänger där längst bak i garderoben, slappt och obrukbart, ett minne av något man en gång trodde hade betydelse.

Hon pratar inte med någon om det på tio dagar. (Ingen annan än sin man men det räknas inte eftersom han var där, deras samtal är en förlängning av händelsen, som

ringar på händelsens vatten.) Istället ligger hon bara i sovrummet dessa tio dagar. Drar för de tjocka, mörkgröna gardinerna som färgar rummets redan svagt gröna väggar i toner av blöt mossa, som skuggor i en skog. Hon tänker på sovrummet som en grotta; känner sig som ett djur som inte vill lämna sitt bo. Hon säger det till sin man: Jag känner mig som ett djur. De är skyddade där inne, hon och barnet, från rovdjur och fara. Sköra: barnet med sin tunna, röda hud, hon med sin värkande, svullna livmoder.

Utanför grottan skiner solen med en bländande styrka. Medan de var på sjukhuset slog sommaren ut till fullo. Allt är grönskande, levande. Som ogenomträngliga väggar omger det huset. Hon tycker att det växer sig större, böljar och väller fram mot henne när hon ser på det. På baksidan, det hon ser när hon drar isär gardinerna, tornar sälgarna upp sig i sin olivgröna prakt, högt ovan huset. Björkarna har nu fått sin mogna färg, men vinden visar bladens ljusa undersidor som i en svällande dans. Rönnarna är fortfarande sådär ljust gröna, som om de var självlysande. När hon går ut till bilen för att åka till sjukhuset för obligatorisk efterkontroll av barnet, den enda gång hon går ut under de tio dagarna, måste hon kisa i det starka ljuset som verkar komma ur själva växtligheten. Hon har aldrig upplevt grönskan på det här sättet, liksom alarmerande, påträngande. Hon vet inte om det är för att hon ser världen på något annat sätt nu eller om det är för att allt i hennes kropp signalerar att hon ska stanna inne i grottan.

Så länge hon är i grottan är hon nära händelsen. Den förblir verklig. Hon kan känna den i sin kropp, svagt vibrerande som elektricitet eller ljus. Men allt eftersom dagarna går börjar den försvinna.

Egentligen börjar det redan på BB. Det som försvinner först är känslan av att ha gjort någonting ansträngande. Tankarna hon hade där inne i förlossningssalen, att hon inte orkade krysta mer, inte kunde ta mer smärta, förlorar all sin udd. De blir abstrakta, lösgör sig från henne, som om det var någon annan som tänkt det eller som att de tankarna helt saknade grund. Hon tycker att hon kan se hur den krymper ihop, förtätas till en enda punkt i tiden, en singularitet ur vilken, precis som med de svarta hålens singularitet, ingenting slipper ut.

Ja, det är en erfarenhet som skär ut ett stort, svart hål i tillvaron. Så länge hon är i grottan befinner hon sig i händelsehorisonten, från vilken hon fortfarande kan se in i förlossningens förtätande sfär och fortfarande uppleva dess vibrationer.

Inte helt osökt tänker hon under dessa dagar mycket på Wittgenstein och hans *Tractatus*. När hon i sin ungdom läste filosofi kunde hon inte förstå vad han syftade på med sitt: "Om det man inte kan tala måste man tåga." Vad kunde det någonsin finnas som man inte kunde tala om? (Hon fnös instämmande åt näst sista satsen: "Mina satser är klagörande på det sättet att den som förstår mig till slut inser att de är nonsens." Jo tack.) Allt går att tala

om, tänkte hon då. Det är bara en fråga om konventioner, vana, normer, mod. Språket är böjligt och helt i vår makt att forma och omforma så som det behagar oss. Med det kan vi göra vilken avbild som helst.

Måste hon tiga nu? Vill hon tiga?

Nej. Hon vill hitta ord.

Hon vill hitta ord för att ord bevarar. För att det kliar i henne att ju fler dagar som går, desto mer försvinner det. Hon vill hitta ord för att hon vill kunna svara på frågan och svara ärligt. Hon står inte ut med att kvinnor går runt och icke-svarar med sina svar, som att de ljuger. De går allihopa runt och ljuger och med sina lögner fyller de det där hålet som grävts ut ur tiden med obetydlig luft, eftersom tiden får det som verkligen varit där att långsamt pysa ut med glömskan. Hon tycker inte att det kan få vara så.

NÄR GRAVIDITETENS NOGA nedräknade fyrtio veckor passerat går hon upp i skogen. Det är mitten av maj och kallt i luften. De bor på sluttningen till en ås, upptryckt mot himlen av de väldiga inlandsisarna för tusentals år sedan. En bit bort, längre än hon orkar gå nuförtiden, finns ett fält av klotrunda stenar som en gång var stranden till Ancylussjön, Östersjöns föregångare, där vågorna slog in med sin taktfasta rytm och slipade stenarna runda.

Den långsamma stigningen för att ta sig upp i skogen gör henne andfådd. Hon går inte långt innan hon viker av från stigen. Pulsar upp i branten i högt ris och djup mossa, över ett fallet träd. Den stora magen gör det svårt, hon måste hålla sig i trädets spretande, döda grenar för att inte falla. Hon tar sig högt upp till kanten av ett hygge – en nästan perfekt utskuren rektangel i landskapet som öppnat upp en utsikt över dalen. Man ser ända till nästa ås, hög och grönblå mot himlen. Det finns en stor sten vars ena sida har en lutning som är som gjord för att agera ryggestöd. Framför växer den tjockaste väggmossan, mjuk och sval att sjunka ned i.

Här, lutad mot stenen, högt upp på åsen, är den plats hon känner sig trygg på. Oftare och oftare går hon hit. För varje vecka, varje dag, drar hon sig mer och mer in i sig själv och detta ensamma inre vill dra kroppen från den larmande världen, vill gömma sig likt en katt som ska föda. Hon tänker: Var det bara jag, gömd här i skogen i den mjuka mossan, skulle allt gå bra.

Framtiden är alltid oviss men hon tycker att födandet är något alldeles särskilt. Mycket sällan ställs man inför situationer då man måste förbereda sig, men där så lite går att säga om vad man faktiskt ska förbereda sig på. Ska barnet komma för sent eller för tidigt? Kommer det att börja med att vattnet går, eller kommer barnet födas med segerhuva i ett forsande flöde av fostervatten? Kommer det att gå fort eller dra ut på tiden? Kommer hennes kropp att gå igenom alla tre faser hon läst så mycket om, eller kommer den till synes hoppa över något stadium? Kommer hon att kunna föda vaginalt eller ska det ändå, trots allt, bli kejsarsnitt? Varje tänkbart scenario verkar möjligt och ju mer hon läser, ju mer förstår hon att det inte går att veta någonting om hur det kommer vara för just henne.

En sak är dock säker: det kommer att göra ont. Inför detta har hon pratat med sin barnmorska, med andra kvinnor som fött barn, ställt alla de där frågorna: Hade du smärtlindring och i så fall vilken och varför och varför inte. Hon har läst på vårdens egna hemsidor, lånat böcker,

lyssnat på poddar, läst i alla de där apparna som finns för den som är gravid, sprängfyllda med tips och erbjudanden. Hon har hamnat på forum, åkt långt ned i kaninhål där hon inte ska vara, där ingen ska vara, platser dit kvinnor kommer för att skrämman varandra, vänt upp, pratat med mannen, försökt bilda sig en uppfattning om hur det kommer att vara och vad som kommer att passa henne och hur hon kommer att reagera när hon ställs inför det ofattbara. Hon har gjort en plan. Hon har skrivit ett brev.

I brevet har hon skrivit att hon inte vill ha någon ryggbedövning, eftersom det då finns en risk att värkarbetet ska avstanna så att de måste använda värkförstärkande medicin och hon vill inte både slå på och stänga av, vill inte mixtra med signaler och impulser på det sättet. Hon vill att kroppen ska få jobba ifred. Men hon kan tänka sig lustgas, Tens-apparat, sterila kvaddlar och akupunktur. Egentligen hoppas hon på att hon inte ens ska behöva det, att hon ska klara av att bara andas sig igenom smärtan och lita till kroppens egna smärtstillande hormoner. Hon ser framför sig hur hon dansar och ler, hur hon med behärskat lugn låter kroppen göra sitt.

Mannen däremot tycker att födandet är barbariskt. När de tittar på förlossningsvideos tillsammans förfäras han över kvinnornas skrik och frågar desperat om hon verkligen tycker att det är normalt att en människa ska ha sådär ont. Kan du inte bara be om kejsarsnitt? frågar han. Varför, om man kan göra det smärtfritt, ska vi göra det på det där sättet? När hon berättar att hon vill föda

naturligt, alltså utan smärtstillande, skakar han bara på huvudet.

Han är orolig. Oron är baserad på vänners erfarenheter: en av dem kunde inte gå på toaletten ordentligt på flera år och fick kämpa för operation, en annan upplevde sitt livs största trauma med efterföljande depression, för en tredje tog förlossningen så lång tid att det var fara för barnet. Hon försöker övertyga honom om att det är som det ska, det ska göra ont, försöker säga att de allra flesta inte får bestående men, de allra flesta läker, går vidare, det är som vanligt bara de skrämmande historierna som man hör.

Men det är svårt. Framför allt är det svårt att förklara och motivera den vilja hon har att faktiskt ha sådär ont, att det är en erfarenhet hon vill ha. Det som lurar på botten är en önskan att dela den mest djuriska erfarenheten med kvinnor i direkt led tillbaka till människans ursprung.

Mer konkret är hennes ovilja att någon ska skära upp buken på henne, ta en kniv och göra ett stort hål – något som hon för argumentets skull blåser upp till en rädsla. Hon drar fram sådant hon hört om kvarglömda kompresser och inre blödningar. Och så det att hon under en tid efteråt inte skulle få bära någonting tungt, inte ens barnet. Diskussionerna gör henne, inte helt förvånande, osäker och rädd. På båda sidor om det oundvikliga – barnet måste ju ut – tornar riskerna upp sig.

Hon är dessutom inte van att se honom orolig. Hon är van vid att han är lugn och saklig, att hon är den ängsliga.

Hans oro gör henne därför förvirrad. Borde hon vara orolig? Är det egentligen väldigt farligt det hon ska göra?

Till slut frågar hon: Varför vill du att jag ska vara orolig?

Det vill jag inte, säger han. Jag vill att du ska vara realistisk.

Men hon vet inte vad hon ska göra av realismen. Den hjälper henne inte.

Och hon kommer inte undan den. Ständigt är den där, på löpsedlar, i Facebooktrådar, i inlägg och rapporteringar, kvinnor som råkat illa ut, larm om underbemanning och strejker, upprörda anhöriga; rösterna är överallt. Hon försöker att inte läsa, inte lyssna men det går inte alltid. En dag, när hon kör bil och lyssnar på radio, berättar den lugna rösten på Ekot om en ny rapport från förlossningsvården. Hon är mitt i en korsning med mötande trafik och måste blinka och svänga och hinner inte stänga av innan rösten säger att flera barn dött på grund av brister i vården.

När hon själv föddes gick hennes mamma mer än två veckor över tiden. Mamman har berättat för henne om hur hon blev igångsatt och vandrade fram och tillbaka i korridoren med droppställning, kaxigt undrande om de inte kunde skruva upp styrkan eftersom ingenting hände. När det till slut började upplevde hon en enda lång värk i sex timmar som slutade med att ett blodkärl brast någonstans inuti henne och hon höll på att förblöda när läkarna först inte hittade kärlet.

Hon gör allt för att hålla rädslan borta. För vad skulle den tjäna till? Hon vet ju att en rädd föderska,

paradoxalt nog, möts med skepsis och irritation. Trots att de flesta verkar hålla med mannen om att man bör ta smärtstillande, att smärta är oönskat, är det ändå som om det övergripande budskapet är att den som skräms av smärtan bara borde skärpa sig.

Hon sträcker ut benen i mossan. De är tröttare än förr, en aning bredare, men inte svullna så som gravida kvinnors fötter och ben kan svälla flera storlekar. Faktiskt syns det nästan inte, annat än på magen, att hon är gravid. Bakifrån går det inte att se förrän hon vänder sig om.

Himlens enda moln, tunt och vitt, försvinner bakom talltopparna och lämnar solen fri. Hon tar av sig tröjan, rullar upp linnet och viker ned de höga gravidbyxorna, blottar magen för solen. Där inne blundar han kanske av det starka ljuset, för upp en hand som skydd. Antagligen sover han, vaggad av hennes rörelser. Han är stilla, hela morgonen har han varit så stilla. Hon för en hand över det hon antar är hans rygg, trycker med fingrarna för att väcka honom, bara för att känna honom där, levande; inte bara denna hårda klump inuti. Magen är inte precis rund, den buktar åt höger sida, nästan alltid åt höger sida, i en oval form. Längs med den spända huden, uppifrån och ned, löper en mörk linje. Underligt rak på en människokropp. Nedanför den nu platta naveln förskjuts den en aning åt vänster, men fortsätter lika spikrak.

Efter en liten stund rör han på sig. Mjuka rörelser som får magen att bukta ut än på den ena sidan, än på den

andra, som låg han fritt där inne och snurrade runt. Men hon vet att han sedan några veckor ligger med huvudet nedåt, inte ännu fixerad men på god väg. Snart stillnar han igen, somnar kanske om, ligger kanske och betraktar det röda solljuset, verkar i alla händelser inte ha bråttom ut.

På väg ned från skogen möter hon, högst upp i backen, byns äldsta kvinna. Hon sitter på en bänk utanför sitt hus i solskenet, vinkar och ropar: Är han inte ute än?

Att vagga runt med ett barn i magen är att alltid tala om barnet i magen: alla väntar, alla undrar, alla tänker på sina egna barn (eller på det att de inte har några). Några lägger sin hand mjukt på magen för att hälsa på barnet. Hon vet att det finns de som störs av det, händerna och pratet. Själv känner hon sig ändå så mycket som en betraktare av det som sker att hon inte egentligen upplever det som att det är henne de talar om. Det är inte hennes mage, den är allas. Deras händer är hennes händer, liksom barnet där inne är hennes och sin egen på samma gång. De är ett och de är två, liksom hon betraktar och blir betraktad, sömlöst och samtidigt.

Han är beräknad idag, ropar hon tillbaka.

Den gamla kvinnan skrattar: Jag skurade fönster när min son skulle komma och det fick ut honom med en väldig fart. Hon talar högt, hennes berättelse rullar över gatan i solljuset: Han slank ut med ett slurp. Jag glömmer aldrig hur det kändes.

Jag får hem och städa, säger hon till den gamla kvinnan och fortsätter vagga ned för backen.

Nästan varje kvinna hon mött sedan magen börjat puta ordentligt har delat med sig. Berättelserna liknar varandra i det att de består av samma beståndsdelar: vad de gjorde när det satte igång (vi var på Ikea eller jag klev just ur duschen eller jag vaknade av att det var så blött i sängen), om hon förstått att det var det som hände eller inte (jag tänkte att det är nog ingenting och satte igång att baka bullar ändå eller jag visste direkt och sa till min man att nu måste vi åka), hur lång tid det hela tog (det tog en timme från det att vi kom in, så det var tur vi åkte eller det tog så otroligt lång tid, jag trodde aldrig att det skulle ta slut) och om det uppstått någon komplikation (jag hade havandeskapsförgiftning så det blev plötsligt bråttom eller de fick använda sugklocka). De som haft en utdragen eller svår eller kanske till och med traumatisk förlossning säger mycket lite och det de säger är svävande. Ofta liksom trillar komplikationen ur munnen på dem, tjocka ord som jäsande deg, som att de alls inte vill säga det (barnet mådde plötsligt inte bra eller bara: jag födde med snitt, utan att förklara varför eller någonting om hur det var och vad som ledde fram till det).

Beståndsdelarna är mer eller mindre faktaorienterade, kan innehålla spår av uttryck för smärtan, men det är nästan bara de glada föderskorna som talar om smärtan och då alltid skojfriskt: det gör förjävla ont men det är det värt, kroppen är så bra funtad att det där glömmer du.